

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровського (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Всеполяки а московске шило в мішку.

(Δ) У всепольскім таборі можна від часу его прояви на галицькій ниві політичній помічувати значні переміви. Спершу в завзятім розгоні в ціли овлади керми в краєвій і державній політиці виписали всеполяки зовсім виразно на своїм прапорі відбудову давньої історичної Польщі і станули на рішучо перекінні становищі супроти Русинів, не признаючи нам ніяких прав, ніяких уступок в наших змаганях до національно-політичного і культурного розвитку. Одначе в тім розгоні зустріли ся з австрійською державною ідеєю і попали в державній політиці на перепони і труднощі та почали свій високопарний реставраційний прапор помалу звивати, запевняючи, що їх сторонництво не має ніяких революційних протидержавних цілей.

Рішучо перекінне становище всеполяків супроти національно-політичних і культурних змагань Русинів довело перегодом до того, що умірковані живла з посеред Русинів почали уступати на бік і усувати ся, а на їх місце виринали крайні живла, що з цілим завзятем розпочали боротьбу і так витворило ся се межинародне заострення і розятрення, що довело до вельми сумних подій в краю і до невиносимого для обидвох сторін політичного положення. Отсе головна заслуга, головний добуток всепольської політики в Галичині.

Мимо того сумного положення не хотіли всеполяки зрозуміти своїх похибок, не хотіли уступити із свого негацийного становища супроти Русинів, а оглянули ся за союзниками, з котрих підмогою сподівали ся згнобити народний руский рух, здержати розвиток національно-політичний і культурний Русинів і скріпити своє верховладне становище в Галичині. Явний союз з нашими москвичами, пособлюванє їм при виборах до держ. ради і до сойму мало довести до задуманої сеї ціли. Обчисленя сї заведи, надії покладані до москвичів розвіяли ся і дуже скоро всеполяки, а також і інші сторонництва польські, що підбігали за ними, розчарували ся і побачили шкідний вислід своєї роботи. Ми навели вчера головні уступи знаменної статі Słowa polsko-go п. з. Ruskie oświadczenia — тут ще пригадуємо се mea culpa всепольского дневника: «partya ukraińska inną wtedy miała za sobą przeszłość, niż dzisiaj. Nie miała za sobą przeszłości strajków rolnych, ataków nieokiełznanej nienawiści do

nas w parlamencie, depesz, pochwalających jawnie krwawy terror. Nie kierowały nią wówczas żywioły najskrajniejsze. Przewagę miały w niej elementy rozważne. Była więc ona z istoty swej zgoła inną, niż się ostatnimi laty okazała, choć nazwa jest ta sama. To już nie ta sama partya, jaka istniała przed 6 laty».

А коли так склало ся, то в тім неперечна заслуга Słowa polsko-go і его сторонництва. Одначе не о докори нам розходить ся, а з вдоволенєм зазначаємо, що в тім таборі а також в інших польських сторонництвах починають протверезувати ся з того всеславянського ошоломлення, котре їх пхнуло в обійми з москвичами і довело до нинішнього розчарованя. Здавало ся, що москвичі згноблять роботу руских народоців — а тимчасом замість розважних політиків, котрим розходило ся о національно-культурний розвиток руского народу, виринули крайні живла. Здавало ся, що москвичі вдоволять ся кількома посольськими мандатами — а тимчасом они зрозуміли приязнь з Поляками так, що з їх підмогою має запанувати московщина в уряді, в школі і в законодавчих тілах та публичнім житю а православіє в церковнім житю. І тут почало на кождім кроці вилазити московске шило з мішка. Roszczeniwi, konserwatywni starorusini почали вводити московщину в парламенті, коломийський амбасадор почав перемичувати її хитро в соймі, щоби тим способом зазначити управленє московщини яко краввої мови, а відтак ввести її перегодом в школах і в урядах. Почаївське паломництво мало підготувити підвалини до релігійного обединеня, а про дальше обединенє дбали вже такі людиці, котрих куфри «случайно» опинювали ся в російській консуляті, дбали такі многонадійні юноші виплекані редакцією «Галичаніна» і «Русского Слова» як Мончаловський, щоденний гість і товариш російського консуляту. І тут ще виразнійше виїзшло се московске шило з мішка і показало ся, куди і до чого веде робота сих мнимих «консервативів», rozczciwych starorusinów.

Потверджує се також домаганє висунене г. Вергуном в «Новомъ Времени», щоби Австрія за Босну дала Росії Тернопільщину.

Пособлюванє таким живлам з польского боку мусіло в рускім народі викликати завзяту реакцію, радикалізм, котрий довів до такого межинародного розятрення.

Нині зрозуміло і Słowa polskie вислід такої роботи і кличе нині: „Chcemy

szczerze wszyscy, bez różnicy stronnictw, zgodnego ustalenia warunków normalnego współżycia obu narodów. Ale niech to będzie zgoda rzeczywista, a nie kapitulacya nasza przed zamachami ukraińskimi na nasz narodowy stan posiadania.

Cudzego nie chcemy, lecz swego nie damy!»

І ми так само не раз висловлювали, що «не чужого ми бажаєм, а свого то права!» і в рускій суспільности, в рускім клубі соймовім і парламентарнім найдуть ся люди, з котрими порозумінє на основах народної рівноправности буде можливе, але як Słowa polskie застерігає ся проти капітуляції, то повинно і се знати, що й з руского боку не можна того сподівати ся, а треба станути на становищі рівноправности і рівновартности!

З делегацій.

Комісія заграничних справ відбула зараз в четвер 8. с. м. засіданє, після проголошеня престольної річи, і на тім засіданю виголосив міністер бар. Еренталь свої виводи про заграничну політику Австро-Угорщини.

Від часу останнього виводу про положенє заграничне, говорив бар. Еренталь, довершили ся в нашім найблизшій сусідстві події, котрі для найблизших областей наших заграничних відносин мають найбільше значінє. Липцева революція в 1908 р. означає зворотну точку в історії тої держави, має для східної політики найбільшу вагу та доторкуєть ся найінтензивнійше відносин Туреччини до монархії й інших держав. Турецка конституція поклала на разі конець реформовій акції Австро-Угорщини й Росії, зверненій на успокоєнє трох турецьких вілаєтів: Косово, Солунь і Монастир. Ся акція вела ся за згодою всіх держав; тепер з уваги на нові події в Туреччині, держави годять ся на те, щоби здержатись із усіми дальшими реформовими пропозиціями та заняти супроти Туреччини становище прихильного вижиданя.

Що до реформ можна би говорити про перерву. Треба пізнати, як приверненє конституції взагалі зазначить ся і як вплине на спеціальні відносини трох вілаєтів. Наших реформових офіцерів вислано на відпустку та повідомлено про се Туреччину з виразним зазначенєм, що сей наш крок спричинений нашими симпатіями для нового ладу в тій державі. Уже з егоїстичних причин Австро-Угорщина бажає собі щиро скріпленя державного ладу сусідної Туреччини та заведеня в її нутрі ліпшої адміністрації й тривкійших відносин ніж давнійше.

Що до подій в турецькій державі є згода й порозумінє поміж нами й наши-

ми союзниками, Німеччиною і Італією, а також з іншими державами, в першій ряді з Росією. Заворушене російської публичної opinii, спричинене нашим планом новобазарської залізниці, вже втихомирило ся. В тім плані будови залізниці не було ніяких політичних намірів та ми готові підпирати кожду будову залізниці на Балкані, бо кожда нова залізниця причиняє ся до втихомирення й організації важких провінцій отоманської держави. Тож і в справі нашої залізниці ми надіємось на приязне порозуміння з іншими державами, в тім числі й з Чорногорією.

Берлінський договір признав монархії мандат на необмежену в часі управу Босні й Герцоговини та право держави військової залогі в новобазарськiм санджаку, виконувати там означені адміністраційні функції та посідати там військові й торговельні дороги. Монархія протягом 30 літ виконувала ці функції з користю для культурного й економічного піднесення тої області. Тепер прийшла пора витягнути послідовності з нашої 30-літньої діяльності в занятих краях та дати піднесеній нами людности конституційні права. Сему перепоною стояло замішане в правно-державних відносинах до Туреччини. Щоби усунути сю перепопу і неясний стан, монархія рішила виповісти ті постанови берлінського договору, котрі відносять ся до тих справ. І так наша держава розтягнула свої права зверхности на заняті краї та рівночасно зрєкла ся права на вмішуванє у внутрішні справи Туреччини в новобазарськiм санджаку.

Се було потрібне, щоби витворити ясність у наших відносинах до Туреччини. Дальше не міг тривати дотеперішній стан. Наші війська помагали Туреччині в удержаню супокою на її області, одначе дальший їх побут у новобазарськiм окрузі мав би тільки той наслідок, що легенда про наш похід на Егейське море піддержалаб ся, в супереч дійсним нашим намірам, далеким від усяких плянів на областні забори.

Хочемо усунути двозначність у наших спеціальних дотеперішних відносинах до Туреччини, станути супроти неї на рівній лінії з іншими державами та з прихильністю слідувати за її поступом і розвитком та старати ся о вдержанє згоди між державами. Одначе якби се, проти наших надій, на довгий час не повело ся, то ми мусілиб, присилувані до того, повернути на наше спеціальне, австро-угорське становище.

Відносини Австро-Угорщини до всіх держав як найліпше. Стоячи при своїх союзниках, Німеччині і Італії, стараємось о збереженє європейської рівноваги. З окрема що до відносин до Італії, то в порозуміню з міністром Тіттонім усунено всі заміти, котрим публична opinii приписувала надмірну вагу. В балканській справі порозумінє з Італією довершилось так само, як порозумінє з Росією, з котрою ми згідно стараємось удержати європейський мир.

Також з Англією й Францією стоїмо в найдружнійших зносинах та щиро заходимось поводити ся як найзгіднійше з тими державами. Між иншим дбаємо про те, щоби не заколотилась згода держав, підписаних на договорі в Альджезірас.

Проголошенє незалежності Болгарії було безпосередно викликане дипломатичною подією в Царгороді. Ся зміна відповідає справдішному становищу, яке Болгарія, підперта прихильністю всіх держав, від давна зуміла собі здобути. Наша монархія все з прихильністю гляділа на постійний розвиток Болгарії й давала їй докази прихильности. Ми зносили ся вже з кількома кабінетами в справі признання нового стану з привер-

нення нормальних відносин між Болгарією і Туреччиною, що лежить в інтересі збереженя мира на Балкані.

Промову міністра заграничних справ приняла делегация гучними оплесками. Загальна розправа над нею відбула ся вчєра.

Се зовсім зрозуміле, що делегация приняла виводи бар. Еренталя з таким признанєм, бо в останних подіях виявив він незвичайну рішучість і справність дипломатичну і здобув Австро-Угорщині вельми впливове становище в концерті європ. держав. Навіть *Slowo polskie*, котре відносило ся так неприхильно до бар. Еренталя, задля того, що не хотів зривати тридержавного союзу, висловило ся тепер про него з великим признанєм!

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Злукою Босні й Герцоговини з Австро-угорською монархією займає ся все австрійсько-угорське і заграничне дневникарство. Поважне австрійське дневникарство висловлює загальне переконанє, що ся злука була кончею і не можна було дальше її зволікати. Наведені в цісарських відручних письмах поводи находять всюди загальне признанє. Наколи монархія не мала наразити ся на небезпечність, щоби плоди єї трицятилітньої культурної роботи, веденої з великою саможертвою і ревностю не пропали марно, то треба було тепер кончею перевести формальну злуку. Сю провідну гадку висловлюють усі дневники. Лише всенімецькі і соціалістичні часописи вихісновують сю нагоду, щоби виступити з ворогованєм проти держави і династії і в тім згляді ідуть они на взаводи з білгородськими і льондонськими часописями, ворожими Австрії.

Всенімецькі крикуни, що змагають до розбитя держави і своїми окликами *Los von Rom, Los von Ungarn, Los von Dalmazien, Los von Galizien, Los von der Bukovina* змагають до ідеалу *Unser Vaterland muss kleiner sein!* не можуть радіти скріпленєм і розширенєм монархії.

Невиразне становище супроти сих подій займає малярське дневникарство. Коли півурядові дневники з вдоволенєм вказують на те, що у відозві монарха зазначено колишню приналежність Босні до Угорської Корони, а тим способом формально Корона признала права Угорщини до прилучених країв, то опозиційні і незалежні дневники малярські виступають з найострійшими докорами проти коаліційного правительства, що оно не подбало, щоби права Угорщини до Босні й Герцоговини були у відозві виразно і рішучо означені. Крім того нападають і на бар. Еренталя і приписують єму головну вину єї „хитрої гри“ у відручних письмах.

Замітне є становище славянського дневникарства, котре злуку сих країв з монархією витає радісно яко скріпленє славянського живла і славянського характеру монархії а при тім осуджує великосербські горомоли.

В Босні й Герцоговині зустрінула ся відозва, як запевняють вісти звідтам наспівші, особливо з Сараєва, з великою прихильністю, а населене дало вислів своїм почуваням ілюмінацією і торжественним пристриванєм міста. Особливо раді сему Хорвати, а також музулмани відзивають ся прихильно. Сербі займають вижидаюче становище, але великосербські агітатори вельми тим пригноблені.

За границею викликала справа Босні

й Герцоговини велике вражінє. З усіх голосів заграничної печати, як ворожої, так і безсторонної, проявляє ся зачудованє задля рішучого живого рішеня нашої монархії, котру ся печать у великій часті привикла вважати мало що не такою німеччиною, як Туреччина.

Печать передовсім інтересованої тут Туреччини відзиває ся зовсім умірковано, півурядове дневникарство Німеччини, хоч вельми холодно, вказує на вірність тридержавного союзу, російське і італійське дневн карство в суперечности до урядових кругів сих держав відносить ся не дуже прихильно до рішучого поступованя Австро-Угорщини, а вже англійське дневникарство лютує з досади і не вагає ся напастувати цісаря і наслідника престолу, називаючи при тім злуку сих країв середньовічним рабунком, віроломством, політично неморальним і докоряє нашому правительству варварством супроти населєня сих країв. Англійські дневникарі, котрі раділи гнобленю Бурів та Ірландців і загарбаню Єгипту, тепер проповідують політичну мораль супроти осіданя Австро-Угорщини признаного й Серлінським договором а тепер правно проголошеного!

Ще деякі замітки з нагоду статі п. з. „Церква а Костел“.

(Статя надіслана з учительських кругів).

(Конець).

Найшов ся я раз в товаристві о. пароха і сотрудника-катехита. Перший спочуває долі другого, бо, мовляв, сей має аж двох зверхників і не знає, котрого слухати. На се я відповідаю: „Огче каноніку! пришлю Вам поділ годин, умістїть єго на виднім місци на стїні, а ручу, що зі мною в конфлікт не попадете“. Сю гірку іронію збуди ми всі три сьміхом, тай скінчилось на тім, що абсценції є за часті, бо сотрудник-катехит дуже часто мусить виїхати до котрогось з трєх сіл, то до хорого, то на похорон, то знова випаде поминальна служба Божа, то великодня сповідь і відправа в середі і пятниці великого посту служби Божої преждєосвященої, або треба виїхати в сусідну парохію на заступство неприємного там пароха, то знов випаде деканальний соборчик, а всьо то полагоджуєть ся коштом науки релігії.

У латинян є дійсно більше звернена увага на школу, бо наколи сотрудник-катехит є занятий в парохії, то дуже часто сам парох заступає єго в школі.

Не менше в неділі і свята притягає дїтвору і читана служба Божа, котра в костелі відбуває ся з повною повагою і супокоєм.

На жаль в церкві не так є: ту по утреннім євангелію і по уложеню книги євангелія на тетрапод, приходять старші сю книгу цілувати, при чім розтручують дїтий і відвертають їх увагу від служби Божої, а знов старі захриплі дяки співають фальшиво пісні утренні з „ірмологіона“ — треба дуже тугих нервів, щоби сей хаос незапримітити і змогти щиро молитись!

Після мові гадки служба Божа для дїтий читана повинна відбуватись безпосередно по утрені, скінченій точно о 8. годині. На ній всі присутні повинні співати на „самолівку“ пісні літургичні: Слава Єдинородний, трисвятєв і т. д., в чім малиб участь і школярі, а через те піднеслаб ся в їх очах велич нашого пречудного обряду і зросталаб їх любов до нього. По службі Божій повинна відбутись для дїтий екзорта і на ній справдитись присутність дїтий.

Ми однак до сего почути ще не до- росли! Тож не диво, що в нашій днєв- никарстві стрічаємо дуже часті наріканя то на радикалізм, то на індеферентизм релігійний, то вкінці на частий перехід на інший обряд, котрий тепер так часто лущає ся по містах.

Тому більше праці в школі, а нарі- каня зменшать ся!

Іншої ради тут нема, як тільки у- становлене у всіх школах висшого типу окремих катехитів. А понеже від ряду літ дав ся відчувати великий брак світ- ських священиків, то катехитурі по- винні би займатися оо. Василяни, котрі в катехизації і в педагогічній поведєню з учениками є митцями.

Управитель мійської школи.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар** В неділю: руско-кат.: Ха- ритона, Вячесл.; римо-кат.: Плькіда. — В по- неділок: руско-кат.: Киріяка, Теофана; ри- мо-кат.: Максиміліяна. — Ві второк: руско- кат.: Григорія; римо-кат.: Едварда.

— У виставовім віні „Сонільского Базару“ можна оглядати начерк розгалужєня печер в Кривчу, про які писано недавно в нашій ча- сописі. Крім того виставлено там гарні окєзи кристалічного вапняка з тих печер. Додамо, що п. Клим Гутковський, який відкрив ті пе- чери, робить в них під сю пору фотографічні знимки і розширює хідники, а також має на- дію пробити другий вхід до печер з против- ної сторони горв. Коли печери в Кривчу (ле- жать на громадскім ґрунті) стануть приступні для ширшого загалу, будуть представляти неоцінену вартість, більшу чим печери в По- стойній (Країна). Бо коли печерам в Постой- ній задля їх понурого, темного вигляду, не може надати блиску і привітності навіть електричне освітленє, то печери в Кривчу в чистім, білім, або як хрусталь прозрачїм ва- пняку виглядати муть при електричнім світ- лі чаруючо і стягати муть тисячі туристів з цілого світа.

— Про землетрясенє пишуть нам з Бучача: Дня 5 і 6. жовтня малосьмо на нашій Поді- лю дуже сильний вітер. Сила єго особливо ві второк була так велика, що майже в ніг ва- лила а відтак стягнула від північного заходу бовдури хмар, з яких полив ся короткий але зливний дощ. Вночі о год 11:45 мін. ми відчули сильне потрясенє землі. Я прокинув ся з першого просоня а моя жінка писала вже лист і на голос грізного підземного гуку та на вид розколиканих стїн і всілякої посудї в хатї стала ні в живих ні в мертвих. Врештє віднесла таке, як би вся хата валила ся і тріщала мов підмінована. Відгомін підземного гуку дав ся найгрізнійше відчутї в кімнатї, що є осередком нашого мешканя а містить ся над пивницею. Шкоди не було ніякої, але носило меблями як лодкою по розбурханій водї, захитало статуетками і кльошами, а ви- сячі лампи колихали ся через пару хвиль як сильно виведені з рівноваги маятники, при чїм рух колиханя відбував ся в напрямї від пів- денного сходу до північного заходу. Потрясенє землі дало ся відчутї в цілім місті, а особли- во в мурованих домах вздовж Стрипи. Меш- канці найбільшої в місті каменїці, яка стоїть між головним мостом а ринком, були певні, що цілий дїм валить ся і хто не спав, онїмів зі страху, а ті, що спали, повискакували з лі- жок. Не знаю, як геологи судити муть про те явище. Менї видить ся, що причиною єго було не що инше як якісь підземельні катаклї- зми під Поділем. Звісна річ, що Поділе і ве- лика часть Покутя мають під собою ґрунт з осадових скал подекуди піскових а подекуди

вапняних і алябастрових. Вода, яка в тих ска- лах промощує собі дорогу виполікуючи вели- канські печери (прим. сталактитова печера під Товмачем) мусїла при сегорічних безна- станних зливах наробити під нашою країною багато знищеня і наколи дрібнійші виполїчки спричинюють звісні на Поділю і на Покутю лейки глибокі від 5—30 метрів, виполїчки сильнійші спричинюють те, що безмежні маси скал подїравлені і пїрвані водою провалюють ся в вижолоблені давїйше печери і потряса- ють поверхню горїшних верств. Саме так склало ся за моєї памятї в другім подільскім місті Бережанах. Перший раз трясла ся там земля 11. грудня 1870 точно о пів до 4 з по- лудня. Ми ученики І гімн, в бережанській гі- мназїї стали підскакувати сидячи на лавках, мов підкидані на решетї дулі, а наш професор латини пок. Гедзїньский був би упав з кри- слом з катедри, як би був в пору не зіско- чив. В друге трясла ся земля в серпни 1875 (дня не тямлю). Се потрясенє було так кріпке, що деякі муровані дома попукали від гори до долу. Оба ті роки, як собі добре пригадую, були дуже слїтні, зливних дощів була тоді така безліч як і сего року. — В. Масляк.

— **Курс в Залановї** розпочинає ся дня 15. жовтня. Зголошувати ся треба як найвчасїй- ше. Наука безплатна, а предмет науки буде залежати від остаточного числа і якості пен- тентів. Поміщенє у селян за мінімальною о- платою; чотирох бідїйших а талановитих і пильних будуть удержувані безплатно. Пер- шеньство до того мають хлопці з місцевостї, де від 12 літ ніхто не скінчив середної школи.

— **Весільний дарунок.** У кожній верстві на- родній инакші звичаї, от хочаб і весільні. У нас на весілю батьки та рідня дарують вола, корову, телицю, ягницю та отакє инше, а ре- дактор та видавець „Нового Времени“ Суво- рїн дарує своїй дочці на весілю одну сторінку оповїсток в газетї. Се не дуже великий дару- нок — усього 60.000 рублів на рік виїде... Так і в инших краях усякі мудрі весільні дарунки бувають. Років зо три тому оден льондонєс. купець подарував на весілю зятєви невеличку просто оправлену книжечку, що так, на око, крайна ціна її 40 сотиків. Але дай Боже кож- ному з нас таку книжечку мати; кожен ли- сточок в нїй не що инше, як 5000 короновий папірець. При кінці тої доволї товстенької книжочки умїщено „правила“, як з нею обхо- дити ся, — там стоїть, що що року, в той день, коли молоді побрали ся, вони можуть вирва- ти собі оден листочок і розміняти. Але опо- відають, що молодята такі до читаня були, що за три роки геть ту книжечку вчитали: сама оправа та „правила“ з неї остали ся.

— **Лїквідація російско-япанської війни.** З о- станних відомостей державної контролї, як пише „Слово“, видко, що на війну з Япанця- ми від 1904 до 1906 року витрачено 2.145 мї- ліона карб. Окрім того, на видатки, викликані війною (плата за збитки) 1907 року, пішло 184 мільонів карб. Виходить, що всього разом на сю війну змарновано 2.395 карб. Війна за- брала рівно десять разів більше, ніж пішло на народню просвїту за пять останних років.

— **Університетська справа в Росїї.** „Рѣчь“ довідала ся, що от уже кілька тижнів, як ра- да міністрів обмірковує університетську справу. За сей час питанє університетске перебуло дві протилежних фази в радї міністрів. В по- чатку вересня міністри були великими воро- гами автономїї, а осе тепер трохи помирили ся з тою бідолашною автономїєю висших шкїл. Перше всього се видко з того, що рада міністрів вдоволїла ся відповідю московских професорів на вимогї міністерства просвїти. Від тоді ворожий настрої кабінета до профе- сорів втихає. В кабінетї міністрів почали ся озиватись за те, що мовляв, не варто заострю- вати університетского становища, а слїд за- конодавством установити однакові порядки по всіх висших школах.

— **Новий проклін:** А щоби ти так виїшов як Туреччина на конституції.

— **Дрібні вїсти.** Австро-угорскїй банк отве- рає свою філію в Самборї. — Цїсар дозволив

бурмістрови м. Сокала Евг. Височавському прийняти і носити хрест папского ордеру св. Григорія. — Міністерство судівництва відки- нуло просьбу Яр. Бабія, Льва Цїховского, Вас. Гладкого, Ол. Левицкого і Вол. Рахивьского о дарованє кари за знищенє авлї львівского у- нїверситету в січни м. р. — В стрийскім пар- ку у Львовї стрїлив до себе в самоубийчїм намірі 22-лїтн. М. Карпинець. Безнадїйно ране- ного відвезено до шпиталю. — По останних дощах потрїскав новий мурований залїзничий міст, довгий 120 метрів, коло Кривчиць під Львовом. В технїчних кругах не ворожать єму довгого житя.

Оповїстки.

— **Дальший репертуар львівского руского на- родного театру в Коломиї.** (Саля Каси щадни- чої. Початок представлєня 7½ вечером).

В неділю дня 11. с. м. перший раз „Ма- рїйка“ народний образ зі співами в 5 дїях А. і В. Мрштіка (з ческого).

Ві второк дня 13. с. м. „Ревїзор з Петер- бурга“ комедия в 5 дїях М. Гоголя.

— **Театр „Сокола у Львовї** (ул. Руска 20) відиграє завтрїшної неділі о 7. год. вечером: „Ой не ходи Грицю та на вечерницї“ образ з народного житя в 5 дїях Александра і Старицкого. В ролї Грицька виступить п. Іван Григорович, б. артист руского народного те- атру.

Бібліографія.

Анатоль Вахнякин: **Спомини з житя** (по- смертне виданє). Зладив Кирило Студинський. Весь дохід призначений на стипендію ім. По- кїйного. Цїна 1 корона, з пересилкою о 10 со- тиків більше. У Львовї. Накладом Видавця. З печатні В. А. Шийковского. Мал. 8° стр. 138. Книжка містить в собі: „Автобіографію (стр. 1—5), „Спомини з житя“ (стр. 6—128) і „Про житє питомців і духовенства в часах М. Шаш- кевича“ (стр. 129—137). З огляду на заїнтере- сованє, яке викликали сї спомини, і з огляду на цїль, яку має на метї розпродаж книжки, є всяка надїя, що вона розійде ся як най- скорше.

Анатоль Вахнякин: **„Листи до Панталей- мона Куліша“** (1869 р.). Видав Кирило Сту- динський. У Львовї 1908. Накладом Видавця. З печатні В. А. Шийковского, мал. 8° стр. 120. Цїна 60 сотиків.

К. Студинський: **„3 листів П. Куліша до Омеляна Партицкого“.** У Львовї 1908. Накла- дом С. Горука. З друкарні В. А. Шийковсько- го. 8° стр. 24. Цїна 20 сотиків.

Всі три книжки можна набувати в кни- гарні наук. Тов. ім. Шевченка, або в нашій редакції (для передплатників „Руслана“).

Галицкий сойм.

Засїданє з дня 8. жовтня 1908.

По відчитаню впливів забрав голос член кр. видїлу п. Пілят і заявив, що твердженє п. Адама на засїданю попередного дня, немов би кр. видїл іменуєючи 3 членів до кр. ради шкільної переступив круг свого діланя, є не- справедливе, бо кр. видїл зробив се ще в маю, а урядує доти, поки сойм не вибере нових чле- нів кр. видїлу.

З днєвної черги сойм відслав до адміні- страційної комісії звіт кр. видїлу в справі до- зволу повітовїй радї в Товмачи прийняти поруку за повіт. касу в Товмачи і затягнути 50.000 К позички для тої каси. Громаді Мости великі дозволено поберати висші оплати від спириту- сових напїтків.

Потім вивязала ся оживлена дискусія над огородничою школою в Тарновї, в якій забирали голос пп. Тергїль, Менціньский, Ста- пїньский і Пілят, після чоґо ухвалено внески комісії. Дальше ухвалено комісійні внески в справі садівничого заведеня в Залїцках, приймаючи також підвижку платні учитель- ского персоналу.

При залїзничїй дискусїї між иншими про- мовляв п. Т. Старух, зазначуючи, що галицькє залїзницї трактує ся по мачошиному і уживає

ся на них дрантивих возів, викинутих з інших шляхів. П. Кивелик жалував ся, що залізнична обслуга нечемно поводить ся з подорожними. При дальшій розправі над увільненем нових домів в Бучачі від громадських і повітових додатків, коли прийшло до голосованя, не стало комплету (було 44 послів на салі), тому маршалок замкнув засідане.

Засідане з дня 9. жовтня 1908.

Маршалок на вступі оповістив, що повіт. суд львівський жадає дозволу на судово-карне доходжене проти п. Курівця за переступство §. 487. карн. зак. Відослано до правничої комісії.

Перед приступленем до дневного порядку забрав голос п. Олесницький і заявив, що другий раз в сій сесії є приневолений іменем своїх політичних товаришів в справі регуляміну звертати ся до маршалка. Робить то не для привности, але з посольського обовязку боронити прав своєї рідної мови. В стенографічній протоколі І. засіданя сойму находимо декларацію п. Дудикевича в чисто російській мові. Мова та в дійсности була проголошена з ужитем чисто російських зворотів, але однак весь спосіб є виголошеня, наголос і грама-тичні форми були малорускі. Натомісць в звіті поміщено ту промову в формі чисто росій-ської. На доказ того бесідник відчитує оден з уступів тої декларації.

Ми — говорив дальше п. Олесницький — не є противниками ані сеї мови, ані росій-ського народа; навпаки ми високо цїнимо та поважаємо язык Достоевского, Пушкіна і Тол-стого. Ми радо черпаємо з того богатого же-рела его духа і его літератури. Та передовсім уважаємо за обовязок стояти на сторожі на-шої рідної рускої мови, яку вважаємо найви-щим скарбом, яку вважаємо за найдорозшу спадщину батьків наших. Як довго сягає па-мять історії, не було в сїм краю і в сїм соймі такого посла, котрий би говорив тим языком, в яким є висловлена печатана заява п. Дуди-кевича. Як довго є конституція і сей сойм, не було тут такого посла, котрий би уживав того языка, хоч були послы з ріжних руских сторонництв. Навіть поважані товариші пос. Дудикевича уживають в своїх промовах тої мови, якою я послугую ся нині.

Коли отже язык, якого вжито в тій де-кларації — не є ані матерним нашим, ані краєвим, ані не належить до языків законно признаних в державі, коли уживане его тут, в соймі є виразно виключене регуляміном — мусимо его уживане уважати лише політич-ною демонстрацією, виміреною проти прав нашого краєвого языка руского, і з тої при-чини мусимо проти уміщення тої заяви і допу-скаемости сего языка в стенографічних про-токолах сего сойму заложити рішучий протест. А мусимо се зробити з тим більшим оправдан-ням, позаяк бачимо в тім систему вимірену на те, щоби критою дорогою, стенографічними протоколами надати право горожанства язы-кови російському в тім соймі. Доказом того є також протокол стенографічний з XIII-ого за-сіданя, в котрім бесіда, виголошена по мало-руски зістала поправлена в тої спосіб, що она виходить в тім стенографі коли не цілком, то на пів по російски. З тої причини ми зверта-ємо ся до С. Е. п. маршалка краєвого, яко найвисшого сторожа і інтерпретатора регуля-міну і просимо в інтересі та в імя прав на-шого народа і нашого языка в краю та в соймі, щоби С. Ексцеленція зволив ствердити, що той процедер, та практика, яку я тут пред-ставив, є проти регуляміну, отже беззаконна, а дальше просимо, щоби Вапа Ексц. силою своєї власти запобіг дальшій практиці в тім напрямі, виміреній проти регуляміну, як і прав нашого языка в тім соймі і прав нашого народа руского в тім краю. (Брава і оплески).

На се відповів краєвий маршалок гр. Ба-дені ось як: На внесений до мене апель маю честь відповісти, що регулямін сойму поста-новляє в спосіб, виключаючий всякий сумнів, що промовляти в галицькій мові можна лише в польській, або рускій мові. Ся постанова обо-в'язує всіх. Сеї постанови регуляміну стеріг я доси і буду стеретти на будуче а заравом висказую надію, що всі послы без виімку по-ступати муть в сей спосіб, щоби мене не при-неволювати до ужитя способів, які мені по-думці регуляміну прислугують.

Що до конкретного випадку стверджую, що на скілько я можу судити, п. Дудикевич доси в російській мові не промовляв. Однак мущу потвердити і з жалем ствердити, що справді в стенограмі з нарад І. засіданя, який в сій хвилі маю перед собою, справді окін-ченя слів в сій декларації є поправлені з ру-ских на російські. Се стало ся без мого відо-ма, а тим самим без мого зізволена. Виска-зуючи з сего приводу свій жаль, зазначаю,

що на будуче буду стеретти виконуваня по-станов регуляміну, щоби ніякого стенограму не віддавано до друку, заки його не ствер-дят і підпишуть ревіденти, вибраві соймом. Ревідентами є послы всіх партій і обох на-родностей, і їх річю буде пильнувати, щоби промов в стенограмах не змінювати. В разі спорів або ріжниць буду з мого обовязку і права користати і в кождім поодинокім ви-падку рішати!

З дневного порядку палата дозволила гвомадам Бжеско і Ліско поберати виспі о-плати від спиритусових напитоків, та увільнила нові доми в Бучачі від повітових і громад-ських додатків до податку, а дальше приняла резолюції шкільної комісії що до жадань громад о перенесеня їх до висшої класи учи-тельської платні.

По полагоді першого читаня 20 кількох внесків забрав голос п. Дудикевич, заявляючи, що він не поправляв свою стенограму, та що до своїх цілий йде простою дорогою. В тій спра-ві забрала ще голос маршалок і п. Олесниць-кий приймаючи відповідь п. Дудикевича до відома.

Вкінці відчитано внесеня, а між иншими: п. Левицкого в справі регуляції р. Свиржа в рогатинським повіті; п. Винничука о запомогу для гр. Опришівці на відбудову знищеної до-роги. Між інтерпеляціями були п. Думки в справі поведеня чортківського староства при виборах віта в Сосулівці; п. Т. Старуха в справі переслідованя руских учителів народ-них; п. Винничука в справі шкід, виряджених мешканцям гр. Опришівці рікою Бистрицею надв.; п. Т. Старуха в справі надужитя старо-ства у Львові при видаваню паспортів загра-ничних; п. Левицкого в справі наміреного роз-в'язаня громади в Завишні (пов. Сокаль); п. Олесницького в справі зарядженої староством з Золочева ревізії в бурі Товариства „Просьві-та“ в Золочеві; п. Скварка в справі стяганя коштів ліченя від Івана Кульпака в Волі рипш-кової; п. Сандуляка в справі виборів до гром. ради в Волчківцях і рабункової господарки віта.

Телеграми

з дня 10. жовтня.

Будапешт. Війскові патрулі розставлені до стереженя залізниць арештували на шляху Земунь-Загреб кількох Сербів, що хотіли по-викручувати шруби з шин.

Будапешт. Pestі Hirlap доносить з Цар-города, що молодотурецкий комітет рішив здетронізувати султана, який звязав ся з ре-акцією і хоче відкликати конституцію.

Відень. Перебуваючі тут Серби, що нале-жать до армії, дістали приказ безпроволочно-го повороту до Сербії.

Цетинія. Черногорский князь видав про-клямацію проти влученя Босни і Герцогови-ни до Австро-Угорщини. В місті демонстрова-но проти Австрії. Власти не допустили до демонстрації перед австро-угорским посоль-ством.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицько-рускої фабрики Евгена Білінського в Збаражях.

З доходу сеї фабрики йде 35% на бу-дovu церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покликку:
Свій до свого!

- В книгарні Тов. ім. Шевченка можна купити:
- 1) Розважання про терпіння І. Хр. — Ул. о. Е. Гузар. — Ціна 1 К без п. пер.
  - 2) Розважання про терпіння І. Хр. для шкільних дітей. Ул. о. Ев. Гузар. Ціна 50 с. без п. почт.
  - 3) Боротьба Дрепера з вірою. Я. Л. — Ціна 40 сот. без п. почт.

При закупні товарів просимо покли-кувати ся на анонси нашої часописи!

ЗАПРОШЕНЕ до ПРЕНУМЕРАТИ.

БОГОСЛОВІЕ ПОРОВСТВЕННЕ приладжене до потреби руских сьвященників Йосифом Мільницьким, почетним пралатом папским, крилоца-нином гремияльним Митропол. Капітули, д-ром Богословія і пр. вже напечатане за призволенем Всесвіт. і Вседост. Митроп. Ординарїату. Дві перші часті вже вийшли в сїм році. Третя вийде в слідуємому році. Щоби так важне діло скоро розійшло ся, предплата на дві перші часті стоїть лиш тільки 4 К, хотяй 35 аркушів печатаних в вел. 8° обнимають. О скоре переслане предплати на руки автора під повисною адресою просить ся всіх сприяючих сему видавництву. Пересилка наступає франко безпроволочно. (3-3)

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, при улиці Рускій ч. 20. (дім власний).

приймає обезпеченя будинків, всяких річій до-машних і господарських, збіжа і лаші против шкід від пожуру.

Шкоди ліквідує і виплачує „Дністер“ з найбільшою скоростію. Оцінка шкід відбу-ває ся в присутности 2 господарів членія. Дотепер виплатив „Дністер“ 15.885 відшкодо-вань в сумі вісім і пів мільона корон.

Зиск по скінченім році звертає ся чле-нам. Звороти за р. 1906 і 1907 виносили по 10 прп.

Банк красвий у Львові і в Чернівцях, Ка-са ощадности у Львові, Руска Шадниця в Перемишлі приймають полїси „Дністра“ при уділюваню позички.

На житє можна обезпечити ся через „Дністер“ в Краківским Товаристві.

Агенції „Дністра“ находять ся в кождім місті і в многих селах; там, де еще не ро-бить инший агент „Дністра“, можуть пись-менні селяни старати ся о уділеня агенції. До тепер заробили агенти 1.142.108 корон провіанті.

Фонди Товариства 31/12 1907:

Фонд резервовий	К 1.003.364—
„ резерви премій	„ 613.720—
„ спец. на звороти	„ 50.989—
„ на ріжницю курсів	„ 3.437—
„ резерви спеціальної	„ 35.000—
„ емерит. урядників	„ 218.364—
инші фонди заосмотрена	„ 40.000—
Разом сума	К 1.964.824—

Селяне! асекуруйте ся від шкід огневих!

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1908.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Ряшева	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:07	—	2:05	5:57	9:30
Черновець	—	—	—	—	12:20
Станиславова	5:40	—	—	—	—
Коломиї	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Пустомит	7:29	11:43	3:50	—	11:00
Самбора	8:00	10:30	2:00	—	9:10
Любіня	8:00	10:30	2:00	9:10	—
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:26	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	—	12:40	4:50	8:20
Брухович	8:15	—	—	—	—
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Ряшева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	7:45	11:10
Черновець	6:10	9:35	2:23	—	10:38
Черновець	—	—	—	—	2:50
Станиславова	—	—	—	2:40	—
Коломиї	—	—	—	6:03	—
Стрия	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Пустомит	7:30	—	2:25	6:42	11:25
Самбора	6:00	9:05	4:00	—	10:45
Любіня	6:00	9:05	—	4:00	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	7:10	11:35†
Янова	6:58	9:15	1:35†	3:35	6:30
Брухович	7:21	11:05	—	—	—
Брухович	6:14	—	3:35	7:10	11:35†
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15

ЗАМІТНА: Поспінші поїзди печатані товстим дру-ком. — Поїзди їдучі лише в неділі означені †.

